

mpc
METODICKO-PEDAGOGICKÉ CENTRUM

Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť / Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ

Mgr. Izabela Šomodíková

Edukačný týždenný program právnej výchovy v kontexte ŠkVP

Osvedčená pedagogická skúsenosť edukačnej praxe

Žilina
2015

Vydavateľ: Metodicko-pedagogické centrum, Ševčenkova 11,
850 01 Bratislava

Autor OPS/OSO Mgr. Izabela Šomodíková

Kontakt na autora: Gymnázium Jozefa Lettricha. Ul. J.Lettricha 2, 036 01 Martin
somodikovai@gmail.com

Názov OPS/OSO: Edukačný týždenný program právnej výchovy v kontexte ŠkVP

Rok vytvorenia OPS/OSO: 2015
XIII. kolo výzvy

Odborné stanovisko vypracoval: Mgr. Mária Vítková

Za obsah a pôvodnosť rukopisu zodpovedá autor. Text neprešiel jazykovou úpravou.

Táto osvedčená pedagogická skúsenosť edukačnej praxe/osvedčená skúsenosť odbornej praxe bola vytvorená z prostriedkov národného projektu Profesionálny a kariérový rast pedagogických zamestnancov.

Projekt je financovaný zo zdrojov Európskej únie.

Kľúčové slová

Školský vzdelávací program, ľudské práva, Ústava SR, vecné právo, trestné právo, rodinné právo.

Anotácia

Práca Edukačný týždenný program právnej výchovy v kontexte ŠkVP obsahuje teretické pedagogické východiská, konkrétny týždenný program právnej výchovy v kontexte školského vzdelávacieho programu, reflexiu na realizáciu programu .

Akreditované pprezupcia nevinyrogramy kontinuálneho vzdelávania

Názov akreditovaného vzdelávacieho programu KV

Číslo akreditovaného
vzdelávacieho programu KV

Ľudské práva v edukačnom procese

38/2010 - KV

Výchova k ľudským právam v školách

100/2010 - KV

Občianska náuka v školskom vzdelávacom programe – ISCED2

839/2012 - KV

Projektové vyučovanie v predmete občianska náuka na základnej škole

108/2013 - KV

OBSAH

ÚVOD	5
1 TEORETICKÉ VÝCHODISKÁ.....	6
1.1 Školskývzdelávací program.....	6
1.2Vyučovacie metódy a koncepcie vyučovacieho procesu.....	7
2 EDUKAČNÝ TÝŽDENNÝ PROGRAM PRÁVNEJ VÝCHOVY.....	12
2.1 Prvý deň.....	13
2.2 Druhý deň	15
2.3 Tretí deň	17
2.4 Štvrtý deň	17
2.5 Piaty deň	19
3. REFLEXIA	22
ZÁVER	24
ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ZDROJOV.....	25
ZOZNAM PRÍLOH	26

ÚVOD

Vo výchovnovzdelávacom procese má predmet Občianska náuka popredné miesto, pretože má pripraviť žiaka na jeho aktívnu účasť v živote spoločnosti. V súčasnosti (v rámci ISCEDov) sú osnovy predmetu skonštruované ako súbor spoločenskovedných disciplín so stanovenou časovou dotáciou v prých dvoch ročníkoch po jednej hodine týždenne a v nasledujúcich dvoch ročníkoch dokonca len po ½ hodine týždenne, zároveň ISCED 3A v prých dvoch ročníkoch neobsahuje tento predmet. Hľadala som možnosti, ako rozšíriť časovú dotáciu. Zorganizovanie besied a exkurzií v bežných vyučovacích podmienkach sa mi javilo samoúčelné, odtrhnuté od daného obsahu predmetu na hodine, lebo zorganizovať besedu alebo exkurziu v časovej následnosti s obsahom je práca pre Sisyfa: s malým efektným výsledkom a koniec koncov snaha o rozšírenie hodín by bola minimálna. Výhodiskom sa tak stala myšlienka uceleného projektu, ktorý by poskytol kontinuitu jednotlivých činností a zároveň by bol prepojením na praktický život. Jednoduchá aritmetika : projektom som získala ďalších 30 hodín. V kontexte školského vzdelávacieho programu som vypracovala edukačný týždenný program právnej výchovy pre tercie na osemročnom gymnáziu.

Oblasť práva je z pohľadu žiakov veľmi atraktívna: očakávajú „niečo“ akčné, zaujímavé, prítlačivé, praktické..., ale triedno-hodinový systém prostredníctvom hromadnej, skupinovej, individuálnej formy práce umožňuje učiteľovi pracovať len na vedomostnej úrovni. Impulzom a námetom na zmenu sa mi stali absolvované školenia, odborné semináre a výcviky, najmä Street Law (organizovaný Nadáciou Občas a demokracia). Spracovaný edukačný týždenný program právnej výchovy poskytuje komplexný pohľad a umožňuje pracovať v skupinách, teamoch a dáva priestor pre individualitu žiaka. Zároveň vytvára priestor pre efektívne a v reálnom čase realizované mezdpredmetové vzťahy: OBN, dejepis, slovenský jazyk a literatúra, etická výchova, náboženská výchova, hudobná výchova, výtvarná výchova.

Obsah edukačného týždenného programu právnej výchovy vychádza z osnov predmetu občianska náuka a je ním oblasť práva orientovaná na problematiku ľudských práv a ich implementáciu na odvetvia práva. Obsah tvorí most medzi školou a životom, motivuje žiakov a vzbudzuje ich záujem. Platné právo Slovenskej republiky určuje deliktuálnu spôsobilosť vekovou hranicou 14 rokov a z tohto dôvodu boli cieľovou skupinou žiaci tercií Gymnázia Jozefa Lettricha v Martine.

Prácu som rozdelila do troch kapitol. Vzhľadom na skutočnosť, že edukačný týždenný program právnej výchovy poskytuje možnosť participácie učiteľov bez aprobácie ONB, je prvá kapitola venovaná teoretickým východiskám kurikula, ŠkVP a teórie použitých postupov vyučovania. Druhá kapitola podrobne popisuje realizáciu celého päťdňového programu. Tretia kapitola je zameraná na spätnú väzbu.

1 TEORETICKÉ VÝCHODISKÁ

Právo občanov na kvalitné a adekvátne vzdelanie uskutočňuje štát prostredníctvom zásadných rozhodnutí, ktoré hľadajú rovnováhu medzi centrom a lokalitou, štátom a autonómiou školy. Tento trend je označovaný ako participatívna kurikulárna politika. Prvým pokusom o národné kurikulum v podmienkach Slovenskej republiky bol v roku 1994 Projekt Konštantín. Národný program výchovy a vzdelávania v Slovenskej republike na najbližších 15 až 20 rokov v projekte Milénium (2001) navrhuje novú koncepciu kurikula. V súčasnosti sa realizuje transformácia kurikula prostredníctvom Štátneho vzdelávacieho programu, ktorý je záväzný pre prvý ročník predprimárneho (ISCED 0), primárneho (ISCED 1) , nižšieho sekundárneho (ISCED 2) a vyššieho sekundárneho vzdelávania (ISCED 3). „Štátny vzdelávací program škôl je podľa nového školského zákona hierarchicky najvyšší cieľovo programový projekt vzdelávania, ktorý zahŕňa rámcový model absolventa, rámcový učebný plán školského stupňa a jeho rámcové učebné osnovy. Predstavuje prvú, rámcovú úroveň dvojúrovňového participatívneho modelu riadenia škôl. Vyjadruje hlavné princípy a ciele vzdelanostnej politiky štátu, ako aj demokratické a humanistické hodnoty, na ktorých je národné vzdelávanie založené. Vymedzuje všeobecné ciele škôl ako kľúčové kompetencie (spôsobilosti) vo vyváženom rozvoji osobnosti žiakov a rámcový obsah vzdelania. Štátny vzdelávací program podporuje komplexný prístup pri rozvíjaní žiackych spôsobilostí poznávať, konať, hodnotiť a dorozumieť sa i porozumieť si na danom stupni vzdelávania” (Štátny, 2008). Na všetkých školách príslušného typu je predpísané kmeňové učivo, pričom na jeho osvojenie bude potrebná iba časť (60% -70%) časovej dotácie príslušného vyučovacieho predmetu. Integrovaný prístup k vyučovaniu reprezentuje 7 vzdelávacích oblastí : jazyk a komunikácia, matematika a práca s informáciami, človek a svet práce, umenie a kultúra, človek a príroda, človek a hodnoty, človek a spoločnosť, zdravie a pohyb. Európska dimenzia vzdelávania sa realizuje okrem iného i 6. predpísanými prierezovými témami: osobnostný a sociálny rozvoj, enviromentálna výchova, mediálna výchova, multikultúrna výchova, ochrana života a zdravia, tvorba projektu a reprezentačné zručnosti, ktoré sú povinnou súčasťou vzdelávania jednotlivých predmetov. V rámci štátneho kurikula je pre gymnázium s osemročnou dochádzkou záväzný ISCED 2 pre ročníky prítima až kvarta a pre ročníky kvinta až oktáva je predpisom ISCED 3. Záväzný predpis pre osemročné gymnáziá vznikol jednoduchým spojením kurikula nižšieho a vyššieho sekundárneho vzdelávania. Na druhej strane, časová dotácia pre predmety nie je aritmetickým súčtom. Predpisom je samostatná časová dotácia záväzná pre tento typ školy. V rámci vzdelávacej oblasti človek a spoločnosť sa od prímky vyučuje predmet občianska náuka s časovou dotáciou 1 hodina týždenne, rovnaká časová dotácia je aj v sekunde. Tercia a kvarta majú tiež rovnakú týždennú dotáciu : 0,5 hodiny. Rozpracovanie kurikula je umožnené v rámci školského vzdelávacieho programu (Štátny, 2008) .

1.1 Školský vzdelávací program

Kontinuitu štát - región – škola – trieda v participatívnej kurikulárnej politike umožňuje školský vzdelávací program (ďalej len ŠkVP), ktorý: „ vydáva riaditeľ po prerokovaní v pedagogickej rade školy, rade školy a po písomnom súhlase zriaďovateľa školy podľa školského zákona. Riaditeľ školy zodpovedá na základe dohody s vyššie uvedenými subjektami za súlad individuálneho školského vzdelávacieho programu so štátnym vzdelávacím programom daného školského stupňa. ŠkVP si vypracováva škola na základe všeobecne platného a všeobecne záväzného Štátneho vzdelávacieho programu. V ňom

odráža poslanie, funkcie a zameranie svojej školy, ako aj stratégiu, ktorú určuje vedenie školy spolu s miestnym regiónom a obcou. Zohľadňuje v ňom potreby a možnosti žiakov i pedagogického zboru. Pre tvorbu ŠkVP využíva škola voliteľné hodiny a pripravuje si vlastný učebný plán, využíva všetky hodiny, ktoré má k dispozícii. Škola môže uplatňovať aj viacero školských učebných plánov v prípade, že má triedy s rôznym zameraním. V učebnom pláne školského stupňa sú uvedené aj tie predmety, ktoré neboli zaradené do Štátneho vzdelávacieho programu” (Školský,2008).

Cesta od národného kurikula ku školskému vzdelávaciemu programu je priestorom na koncenzus záujmov komunity, žiakov a pedagógov jednotlivých aprobačných predmetov. Časová dotácia na jednotlivé predmety je výsledkom tohto procesu. Ďalšie rozšírenie obsahu je možné prostredníctvom voliteľných predmetov – seminárov, ktoré sú povinne voliteľné pre žiakov v septime a oktáve. V posledných dvoch ročníkoch štúdia majú žiaci možnosť zvoliť si vždy dva predmety. Môžeme konštatovať, že štátne a školské kurikulum stanovilo základný rámec výučby jednotlivých aprobačných predmetov : obsah a hodinovú dotáciu. Z pohľadu pedagóga môžeme výučbu chápať ako „*neustály rad profesionálnych rozhodnutí, ktoré učiteľ vykonáva v príprave na výučbu, v jej priebehu i po nej. Premyslené rozhodnutia, ktoré realizuje učiteľ zvyšujú pravdepodobnosť naučenia sa*” (Hunterová, 1999, s. 15).

1.2 Vyučovacie metódy a koncepcie vyučovacieho procesu

Pripravovať deti, mládež ale i dospelých na život a prácu nielen v súčasnosti, ale aj v budúcnosti je úlohou školy. Tlak nových poznatkov a neustále sa vyvíjajúca spoločnosť núti školu prispôbovať sa – modernizovať. Prispôbovanie najnovším moderným vymoženostiam a požiadavkám je v ostatných rokoch v pedagogike fenomén, ktorý v podstate nie je ničím novým. Pokrokoví pedagógovia už v minulosti vo svojich dielach odporúčali vždy novšie a novšie prístupy k vyučovaniu i k žiakovi (napríklad : J. A. Komenský, J. H. Pestalozzi, A. Diesterweg...). Snahou odborníkov (v minulosti i v súčasnosti) je, aby sa najnovšie pedagogické poznatky dostali do súladu so školskou praxou a meniacou sa spoločnosťou. V súčasnosti sa dôraz kladie na procesnú stránku, používanie efektívnych, progresívnych vyučovacích postupov a metód. Zahraničná a následne i naša pedagogická literatúra (Zelina 2000, Bajtoš 2003, Turek 1997, 2005, 2008) uvádza rôzne moderné koncepcie a metódy. Vo všeobecnosti môžeme moderné vyučovacie metódy rozdeliť na:

1. Metódy rozvoja kritického myslenia: Sokratovská metóda, metóda kladenia otázok, písomné práce – eseje, inscenačná metóda, stratégia myslenia a učenia EUR.
2. Metódy rozvoja tvorivého myslenia: heuristická metóda, DITOR, TRIZ, stratégia podnetných otázok, metóda zoznamu kontrolných otázok, IDEALS, najprínosnejšie stratégie pre rozvoj tvorivého myslenia, quickstorming, brainstorming, metóda Philips 66, synektika, morfológická analýza (Turek , 2005).

V práci sa venujem tým, ktoré reálne využívam na vyučovaní. Z vymenovaných metód rozvoja kritického myslenia sa budem zaoberať inscenačnou metódou, ktorá v školskej praxi umožňuje okrem iného i variabilitu zapojenia žiakov do vyučovacieho procesu. Podstatou metódy je, že niektorí alebo aj všetci žiaci budú hrať, inscenovať určité roly. Hra na roly zvyšuje schopnosť žiakov prijímať iné názory a vyvinúť si

schopnosť potrebnú na riešenie problémov a konfliktov. Ide o simuláciu situácií alebo procesov, ktoré sa stali alebo sa môžu prihodiť. Na simuláciu môžeme nazerať ako na rozšírenú hru na roly. Simulácia vyžaduje od žiaka, aby sa oboznámil so skrytými otázkami, ktoré sa zvyčajne rozďajú na kartičkách rolí. Po každej simulácii musí nasledovať dôkladná analýza. Žiaci prediskutujú svoje pocity, prečo si vybrali postup, ktorý si vybrali a či sú pre nich dosiahnuteľné riešenia prijateľné. Treba im pomôcť pri hľadaní podobnosti s tým, čo zažili a skutočnými situáciami v živote a vo svete, inak môžu brať túto skúsenosť len ako hru. Dynamickosť je výraznou výhodou tejto metódy. Metóda umožňuje emocionálne zainteresovanie žiakov. Osobné prežívanie situácie rozvíja empatiu a sociálne cítenie. Hraním rolí a simuláciou situácií sa rozvíja schopnosť dohodnúť sa, prekonávať spory. Inscenačná metóda je veľmi efektívnym nástrojom vzdelávania. Vnáša do učenia prvky reality a zároveň poskytuje možnosť získať skúsenosti a zručnosti, ktoré by v skutočnom svete žiaci získali obtiažne. Zároveň poskytuje bezpečný priestor na učenie, lebo žiaci nezažívajú skutočné následky svojich chýb, tak ako v reálnom svete. Realizácia vyučovacej metódy je náročná na čas prípravy zo strany pedagóga. Dovolím si tvrdiť, že aj z tohto dôvodu je táto metóda v praxi skôr doplnkom než neoddeliteľnou súčasťou vyučovania. Hranie rolí musí byť dôkladne pripravené a naplánované. Cieľ a spôsob prevedenia musí byť učiteľovi i žiakom jasný. Hranie rolí si vžaduje citlivý prístup. Pedagóg musí rešpektovať individuálne cítenie, ako i sociálne zloženie triedy (Pasch, 1998).

K dynamickým metódam rozvoja tvorivého myslenia patrí metóda brainstormingu, ktorá povzbudzuje tvorivosť a umožňuje rýchlo získať množstvo nápadov a to bez hodnotenia, posudzovania a kritizovania. Ďalšou zásadou metódy je, že kvantita vyvoláva kvalitu. Originálne nápady sa objavujú keď už boli vyčerpané všetky konvenčné nápady. Tento moment zvyčajne nastáva ku koncu etapy produkcie nápadov. Synergický efekt je treťou zásadou tejto metódy: ak ľudia pracujú spoločne, navzájom sa inšpirujú, vyprodukujú viac nápadov. Pre úspešný priebeh brainstormingu v realizácii vyučovacieho procesu platia nasledovné kroky - etapy: 1. oboznámenie s cieľom - problémom a pravidlami brainstormingu; 2. tvorba produkcie nápadov - riešení, ktoré vizualizujeme tak, aby všetci účastníci mali neustále pred očami všetky doterajšie nápady; 3. prestávka; 4. vyhodnotenie návrhov- riešení na základe vopred stanovených 5 - 6 kritérií (Turek, 2005). Pri zhodnocovaní je dôležité sústrediť sa na to, ako sa nápady dajú uskutočniť, a nie na hľadanie dôvodov, prečo sa to nedá realizovať. V klasických vyučovacích jednotkách pri realizácii metódy nie je podmienkou nájsť optimálne riešenie, ide o rozvíjanie tvorivých schopností. Z praxe sú známe rôzne modifikácie metódy: Brianwrieting - písaný brainstorming - hárok papiera putuje od jedného žiaka k druhému. Variantom je práca s kartičkami s vopred pripravenými návrhmi riešenia, do ktorých sa vpisujú ďalšie nápady. Gordonova metóda vyúsťuje do jedného originálneho riešenia problému. Holbova metóda je rozšírená o etapu samoštúdia a až potom nasledujú ostatné kroky. Metóda 635 reprezentuje prácu 6 účastníkov, 3 nápadov a 5 minút práce v každom z 5 opakovaní. Pingpongový brainstorming realizujú 2 účastníci, jeden povie návrh, na ktorý reaguje druhý, potom opäť prvý atď (Turek, 2005).

Vyučovací proces nie je charakterizovaný iba vzťahom učiteľ - žiak, je ovplyvňovaný celým radom činiteľov. Erich Petlák hovorí, že: „*pod pojmom vyučovací proces chápeme plánovité, cieľavedomé a zámerné pôsobenie subjektu vyučovania (učiteľa) na objekt vzdelávania a výchovy (žiaka), aby bol systematicky vzdelávaný a vychovávaný. Objekt*

vzdelávania a výchovy (žiak) je zároveň subjektom vyučovacieho procesu, v ktorom si okrem osvojovania nových vedomostí, spôsobilostí, vytvárania zručností a návykov rozvíja aj poznávacie procesy, formuje svoju osobnosť, ale súčasne spätne vplýva na činnosti učiteľa“ (Petlák, 1997, s. 63). Súčasná doba kladie požiadavky inovácie i na tento aspekt didaktiky. A tak potom pod pojmom koncepcie vyučovania budeme rozumieť zladenie procesuálnej stránky a formálnej stránky vyučovania. Odborná literatúra ponúka rôzne koncepcie:

Mozgovokompatibilné učenie vychádza z poznatkov súčasných výskumov mozgu a reprezentuje komplexný prístup k vyučovaciemu procesu. Táto koncepcia sa začala uplatňovať v pedagogike koncom 20. storočia v USA. Na Slovensku sa aplikuje hlavne na základných školách výučba vychádzajúca z výsledkov výskumov mozgu v integrovanom tematickom vyučovaní (od autorky S. Kovalikovej). Koncepcia vychádza z teórie tzv. trojjediného mozgu (McLeana o triunite ľudského mozgu): 1. Mozgový kmeň je zodpovedný za prežitie človeka v situáciách ohrozujúcich život. Ak je v činnosti, k vedomému učeniu sa nedochádza, riadi inštinktívne správanie. 2. Limbický systém začína pracovať, keď je človek vystavený vysoko pozitívnej i negatívnej emocionálnej situácii. 3. Mozgová kôra musí byť v činnosti, keď sa človek učí. V nej sa odohráva kognitívne učenie. Mozog prepne na nižšie úrovne v prípade akéhokoľvek ohrozenia a tak sa proces učenia s porozumením spomaľuje alebo aj zastaví. Pre pedagogickú prax z toho vyplýva zabezpečiť pocit neohrozenia na vyučovaní. Vedy zaoberajúce sa výskumom mozgu sú veľmi mladé, ale pedagogické závery z týchto výskumov môžu vyvodit' najmä učiteľia. „Aby učiteľia rozumeli výsledkom výsledkov výskumu a vedeli ich zužitkovať na skvalitnenie výučby, mali by oveľa dôkladnejšie ovládať biológiu, ktorá sa stáva vedou 21. storočia (a to nielen z hľadiska výskumu mozgu, ale aj pre obrovský význam genetiky, umelej inteligencie, nanotechnológií, biotechnológií, ekológie pre budúcnosť ľudstva)“ (Turek, 2005, s. 199).

Konstruktivizmus sa zaoberá učením sa s porozumením. V USA patrí medzi najvplyvnejšie a najvýznamnejšie smery v didaktike. Presadzuje riešenie problémov zo života, tvorivé myslenie, zdôrazňuje manipuláciu s predmetmi, s názornými pomôckami (napr. hlavolamy, interaktívne počítačové hry), prácu žiakov v skupinách a menej teórie a „drilu“. Konštruktivistické prístupy berú do úvahy (prekoncepty), ktoré si žiak do školy prináša a ktoré získal už skôr. Učenie je výsledkom mentálnej konštrukcie. Poznanie sa uskutočňuje tým, že žiak spája fragmenty informácií o svojom prostredí do zmysluplných štruktúr a uskutočňuje s nimi mentálne operácie (Bajtoš, 2003).

Autentické vyučovanie kladie dôraz na plné využívanie rozumových schopností žiakov. Charakteristické pre autentickú výučbu je uplatnenie vyšších úrovní myslenia, ktoré pre žiaka umožnia riešenie problémov, objavovanie nových významov a chápania informácií. Pri výučbe je potrebné zamerať sa na hlboké poznatky, ktoré žiaci vedia vysvetliť, transformovať, aplikovať, analyzovať, zhodnotiť. Spojenie s praxou predstavuje zmysluplné využitie učiva, tak aby žiaci vytvorili niečo hodnotné pre seba alebo ostatných. Autentické vyučovanie si vyžaduje vyššie finančné náklady (výlety, terénne výskumy, počítačové simulácie, autorské výstavy, osvojovanie si cudzieho jazyka v autentickom prostredí...). Rozhovor o podstatných veciach medzi žiakmi si vyžaduje širokú a hlbokú diskusiu, ktorá vedie k zdokonaleniu porozumenia učiva. Pri dosahovaní vysokých výsledkov dominuje sociálna klíma bez strachu, obavy, trémy. Žiaci i učiteľ si navzájom dôverujú, majú k sebe rešpekt a úctu (Turek, 2005).

Systém dokonalého osvojenia učiva - mastery learnin: tento termín zaviedol americký psychológ B. S. Bloom, ktorý pracuje s týmito princípmi: existujú žiaci, ktorí sa rýchlejšie učia a žiaci, ktorí sa učia pomalšie, 2. prevažná väčšina žiakov môže v priebehu školských edukačných procesov získať podobné vlastnosti, ak učenie prebieha vo vhodných podmienkach. Špecifikum tejto stratégie vyučovania je taký spôsob projektovania úloh, ktorý je v zhode so schopnosťami žiakov, s ich individuálnymi potrebami, vlastným tempom učebného postupu a vzdelanostného pokroku. Konceptia sa uplatňuje na základnej škole, kde okrem spomínaných zásad preferuje : pocit úspechu u žiaka; napredovanie v učení je pravidelne hodnotené diagnostickými testami, ktoré si z väčšej časti vyhodnocujú žiaci; chyba sa považuje za prirodzenú súčasť učenia; zdôrazňuje nesúťaživú a nekonkurenčnú funkciu klasifikovania známku (Petty, 1996).

Skupinové a kooperatívne vyučovanie, ktorého princíp je založený na práci v skupinách, patrí medzi najmodernšie inovačné trendy. Jeho počiatky siahajú na začiatok 20. storočia. Princípom je rozdelenie žiakov do skupín, kde sa žiaci majú možnosť naučiť spolupracovať, pomáhať si plánovať prácu, niesť zodpovednosť za svoje úlohy, kontrolovať seba a jeden druhého, hodnotiť. Hodnotenie jednotlivca je závislé na práci celej skupiny. Optimálny počet skupín v triede pre efektívne vyučovanie je šesť až osem, pričom v skupine môžu pracovať 2-6 žiaci, ale optimálnym počtom žiakov v skupine je 4-5. Vytvorené skupiny môžu byť homogénne alebo heterogénne. Vo vyučovacom procese každá skupina pracuje na rovnakej úlohe, alebo majú diferencované - rôzne úlohy. Rovnakým spôsobom môže byť organizovaná práca samotnej skupiny, kde zabezpečíme interakciu tvárou v tvár. Realizácia vytvorenia skupín sa uskutočňuje spontánne, náhodne alebo usmerňovaním, kde sa dajú použiť aj motivačné hry, icebreakers... Učiteľ usmerňuje činnosť skupín tak, aby bola vhodne využitá časová dotácia práce všetkých členov skupiny, aby nevznikol priestor na anonimitu. Možnosť pracovať kooperatívne sa u žiakov prejaví vo vyššej úrovni učenia, myslenia a reči, v zvýšenej miere samostatnosti a nezávislosti na vzoroch, v zvýšení sebadôvery. Efektivita realizácie kooperatívneho vyučovania v značnej miere závisí na riadiacej činnosti učiteľa a skúsenosti učiteľa s uvedenou koncepciou vyučovania (Petlák, 1997; Pasch, 1998).

Problémové vyučovanie začleňuje riešenie problému samotnými žiakmi, ako prostriedok ich intelektového rozvoja. Problémy, ktoré žiaci riešia môžu byť podľa obtiažnosti konkrétne, praktické a teoretické, súčasne môžu byť jednočlánkové (sú vhodné pre nižšie ročníky základnej školy) a viacčlánkové, pri ktorých je nutná určitá stratégia riešenia (vhodné sú pre ostatné ročníky až po vysokoškolské štúdium). Konvergertný problém má jedno riešenie a divergentný problém má viacero riešení. Riešenie problému je proces, ktorý obsahuje: vymedzenie a nastolenie problému, analýzu problému, formulovanie hypotéz, výber metód riešenia, riešenie problému a kontrolu riešenia. V procese riešenia problému sa používajú metódy rozvíjajúce kritické myslenie, ako i metódy rozvíjajúce tvorivé myslenie, ktoré som uviedla v predchádzajúcej časti podkapitoly. Riešenie môže byť idividuálne, skupinové alebo kolektívne. Problémové vyučovanie je náročné na čas, zároveň nie každý obsah učiva môžeme realizovať problémovým vyučovaním (Turek, 1997).

Skúsennostné vyučovanie je založené na predpoklade, že myslenie vychádza z činnosti a ako regulácia činnosti spätne na ňu pôsobí. Ide o učenie prostredníctvom konania, ktoré

kladie dôraz na osobnú skúsenosť žiaka v procese učenia. Projektové a činnostné vyučovanie sú najznámejšie koncepcie skúsenostného vyučovania (Bajtoš, 2003):

Projektové vyučovanie je prostriedkom korektúry strnulosti školskej praxe v jej izolovanosti a odtrhnutosti od životnej praxe. Umožňuje rozširovať kvalitu učenia sa a vyučovania, rozvíja myšlienkové štruktúry v spojení s procesmi činnosti: spája myslenie a prežívanie, teóriu a prax, školu a život. Žiaci sú vedení k riešeniu komplexných problémov, pričom môžu získať skúsenosti praktickou skúsenosťou a experimentovaním. Stanovenie základov, okolo ktorých sa sústreďuje učivo (tzv. jadier) je pedagogickým základom projektového vyučovania. Jadro (ústredný motív) môže byť všeobecné, konkrétne, problémové a samotný výchovný cieľ. Podnety na realizáciu projektu môžu iniciovať žiaci (spontánne žiacke projekty), učitelia (umelé projekty), žiaci a učitelia (kombinované projekty). Na základe cieľa rozdeľujeme projekty na: problémové, konštrukčné, hodnotiace, drilové. Individuálny projekt je produktom jedného žiaka, na skupinovom projekte sa podieľajú viacerí žiaci. Podľa miesta realizácie hovoríme o školských, domácich a kombinovaných projektoch. Z časového hľadiska poznáme krátkodobé projekty, dlhodobé projekty a projektové týždne. Z organizačného hľadiska si môžeme vytvoriť kombináciu po triedach, ročníkoch, v rámci jedného alebo niektorých a všetkých predmetov, s jedným učiteľom alebo viacerými...Postup pri projektovom vyučovaní sa skladá z voľby témy projektu, plánovania projektu, riešenia projektu a zverejnenia výsledkov. Projektové vyučovanie je náročné na čas, prípravu učiteľa, financie, na materiálno-technické a priestorové vybavenie školy. Na druhej strane využívanie projektového vyučovania nesporne zvyšuje kvalitu vyučovacieho procesu (Zelina, 2000; Turek 2008).

Činnostné vyučovanie sa snaží o to, aby sa škola stala miestom samostatných praktických a teoretických činností žiaka. V procese učenia kladie dôraz na individualizáciu a diferenciaciu. V pedagogickej praxi žiaci využívajú činnosť pri manipulácii s predmetmi, pri pozorovaní javov, na ekurziách, besedách, pri riešení teoretických a praktických problémov. Používanie spomínaných situácií v činnostnom vyučovaní musí zodpovedať nasledujúcim princípom: vzbudenie záujmu žiakov, plánovanie a príprava činnosti so žiakmi, uvádzanie žiakov do komplexných situácií učenia, zdôraznenie sociálno-komunikatívnych zručností. (Bajtoš 2003).

2 EDUKAČNÝ TÝŽDENNÝ PROGRAM PRÁVNEJ VÝCHOVY

Edukačný týždenný program právnej výchovy je súčasťou vyučovacieho procesu, s jeho realizáciou boli žiaci oboznámení na začiatku školského roku a na pedagogickej rade učitelia, ktorí následne upravili svoje časovo - tematické plány. Žiaci počas programu pracovali v skupinách 15 -17 žiakov, skupiny vytvorili žiaci na základe vopred stanovených kritérií: zmiešané skupiny, zastúpenie „tichých“ a aktívnych žiakov. Program som realizovala na základe samostatného rozvrhu, ktorý rešpektoval čas potrebný na uskutočnenie jednotlivých foriem práce skupín, bol kombináciou tematických blokov s klasickou časovou vyučovacou jednotkou. Rozvrh názvom ČLOVEK –OBČAN A PRÁVO obsahoval rozdelenie skupín, rozdelenie hodín práce, miesto činnosti, meno zodpovedného učiteľa a názov činnosti práce skupiny, ktorý som v rozvrhu pomenovala termínom aktivita. Súčasťou každého dňa boli pracovné stretnutia učiteľov venované ich vlastnej reflexii a spätnej väzbe.

2.1 Prvý deň

Téma: Ľudské práva

Metóda: stratégia myslenia a učenia EUR

Vyučovacia hodina:

1.Otvorenie a oboznámenie sa s projektom (čas: 10 minút)

Inštrukcie : učiteľ prečíta kľúčové slová z rozvrhu (postava, tvoje - moje, skutok, talár, mreže, ochrana, ostrov snov, sľub, sobáš ...). Formou trojminútového brainstormingu žiaci odpovedajú na otázku: O čom bude tento týždeň? Na záver brainstormingu učiteľ oboznámi žiakov s rozvrhom prvého dňa.

2.Aktivita: Očakávania (čas: 15 minút)

Metóda: brianwrieting

Pomôcky: farebné papierové rozlišovače - zlepky : šesť rôznych farieb pre každého žiaka, lep, lepiaca páska, hárkový papier s nadpismi vo farbách zlepiek: 1.Dúfam, že tu budeme., 2. Toto bude nevydarený týždeň, ak ..., 3.Ľudia, ktorí na tento papier píšu sú ..., 4. Moja najsilnejšia stránka je ..., 5. Viem, že takéto skupiny ..., 6. Čo som ešte nenapísal ...

Inštrukcie: Učiteľ prečíta začiatok vety a žiak ju dopíše na jeden z farebných papierov. Po poslednej vete, učiteľ opäť prečíta začiatok vety a každý žiak nahlas zopakuje, čo napísal a papier prilepí na príslušný veľký hárok papiera.

3.Rozlosovanie úloh na posledný deň (čas: 20 minút)

Pomôcky: kartičky s rolami: matrikár, recitátor, sobášiaci (na každú rolu 5 - 8 kusov v závislosti na počte žiakov v skupine).

Inštrukcie: Učiteľ oboznámi žiakov s úlohou jednotlivých rolí svadobného obradu, ktorý skupina bude prezentovať posledný deň. Po rozlosovaní rozdá jednotlivým

skupinám rolových úloh pracovní materiály (přílohy 1 -4). Skupiny přípravu hraní rolí dostanú ako domácu úlohu na štyri dni.

Prestávka: 10 minút

Tematický blok:

Téma: Ľudské práva

Ciele: a) porozumieť ľudským právam zo Všeobecnej deklarácie ľudských práv
b) ilustrovať svoje práva

Metóda : skupinová práca, čítanie s porozumením

Pomôcky: veľké hárky papiera, skrátená verzia Všeobecnej deklarácie ľudských práv pre každého žiaka (Prvé, 1998, s 162-164), rôznofarebné (4 farby) lepiace rozlišovače, rôznofarebné zvýrazňovače

1.Aktivita: Postava

Ciele: a) porozumieť ľudským právam zo Všeobecnej deklarácie ľudských práv
b) ilustrovať svoje práva

Metóda : skupinová práca

Rozdelenie do skupín: Učiteľ má pripravené 4 rôzne farby zlepiek. Žiaci stoja v kruhu, majú zavreté oči. Vyučujúci im nalepí na čelo jednu farebnú zlepku (každému inú farbu), oči majú stále zavreté. Po nalepení poslednej zlepky na pokyn učiteľa otvorí oči. Ich úlohou je zoskupiť sa podľa farieb, ale bez použitia slov. Na pokyn učiteľa začnú vytvárať skupiny.

Reflexia: Bolo ťažké dohodnúť sa bez použitia slov? Organizoval vás niekto zo skupiny? (ak áno, tak ten bude prirodzeným vodcom skupiny).

Vzniknutým skupinám rozdať veľký papier, písacie potreby.

Inštrukcie pre prácu skupín, čo majú robiť:

a) Na papier nakresliť čo najväčší obrys postavy (výraznou farbou).

b) Napísať, čo najviac práv, na ktoré si spomenú. Napísať práva na obrys k tým častiam, ku ktorým sa jednotlivé práva vzťahujú (použiť odlišnú farbu od obrysu postavy).

c) Učiteľ tiež nakreslí veľký obrys postavy na papier, ktorý je pripnutý na stene (tabuli)

d) Učiteľ oboznámi s výsledkami práce skupín (nalepiť postavu na stenu) na základe nasledovného kľúča:

1. skupina: Hlava – učiteľ zapisuje do svojej postavy + opýta sa ostatných skupín, či majú ešte niečo, čo nie je zapísané, aj tieto námety zaznačí do postavy.

2. skupina: Krk, ramená, ruky – postup ako v prvej skupine.

3. skupina: Ostatok trupu –postup zaznamenávania námetov ako predtým.

4. skupina: Nohy- postup práce stále ten istý.

e) Učiteľ prečíta, čo je všetko napísané. Otázka: Viete ešte o niektorom práve, ktoré sme tu nespomenuli? Učiteľ námety zapíše.

f) Každé skupine rozdať pre každého žiaka Všeobecnú deklaráciu ľudských práv.

g) Práca so Všeobecnou deklaráciou ľudských práv. Každý žiak si pozorne prečíta

jednotlivé články deklarácie. Úlohou každej skupiny je k jednotlivým právam, ktoré napísali, dopísať číslo článku deklarácie, ktorý najvýstižnejšie charakterizuje nimi napísané právo.

Prestávka: 20 minút

Tematický blok:

Ciele: a) rozoznať ľudské práva v Ústave Slovenskej republiky

b) popísať svoje práva v Ústave Slovenskej republiky

Metóda : skupinová práca, čítanie s porozumením, diskusia, icebreakers

Pomôcky: veľké hárky papiera s postavou, Ústava Slovenskej republiky - pre každého žiaka, rôznofarbné zvýrazňovače, lepiaca páska .

1. Icebreakers:

Žiaci stoja v kruhu, čo najtesnejšie vedľa seba, urobia vpravo bok. Majú pred sebou chrbát spolužiaka.

Inštrukcie učiteľa: Predstavte si, že vaše prsty na rukách sú kvapky vody, ktoré dopadajú na plecía a chrbát, ktorý máte pred sebou a to na základe nasledovných pokynov - malé ľahké kvapky, väčšie.... ľadové krúpy - päšť: zákaz silných úderov. Žiaci urobia čelom vzad, postup opakujú .

2. Aktivita: Postava

a) Oboznámenie s výsledkami práce skupín so Všeobecnou deklaráciou ľudských práv (ďalej ako VDĽP): Každá skupina nahlas prčíta čísla článkov, ktoré prideliili jednotlivým právam Učiteľ zaznamenáva čísla článkov na svoju postavu. Kľúč postupu práce je rovnaký ako v prvom bloku, len s tým rozdielom, že ako prvá skupina referuje tá, čo bola ako posledná. V prípade, že niektoré námety ostanú bez čísla článku: spoločná práca priradenia čísla článku VDĽP.

b) rozdať každému žiakovi Ústavu SR.

c) Práca s Ústavou Slovenskej republiky. Každý žiak si pozorne prečítaj jednotlivé články druhej hlavy Ústavy SR. Úlohou každej skupiny je k jednotlivým Žiaci k právam na svojej postave (v pridelenej časti postavy) dopíšu číslo článku Ústavy SR, ktorý najvýstižnejšie charakterizuje nimi napísané právo.

d) Oboznámenie s výsledkami práce skupín s Ústavou Slovenskej republiky. Kľúč postupu práce je rovnaký ako v predchádzajúcej časti aktivity.

e) Vzniknuté plagáty s postavami nalepiť na stenu.

3. Spätná väzba:

a) Čomu ste nerozumeli v texte VDĽP?

b) Koľko článkov obsahuje VDĽP?

c) V ktorej hlave Ústavy SR sú obsiahnuté ľudské práva?

d) Čomu ste nerozumeli v texte Ústavy SR?

e) Mali ste problém s identifikáciou ľudských práv zo VDĽP v texte Ústavy SR? Uved'te príklady.

Na viditeľné miesto (buď na dvere, alebo stenu pri dverách v triede) nalepiť plagát s grafom (popis nasleduje v bode a).

4. Reflexia prvého dňa - pre krátkosť času použiť vizuálny postup:

a) Na veľký hárok papiera nakresliť graf: na osu „x“ nakresliť piktogram srdca, bude reprezentovať afektívnu oblasť reflexie, na osu „y“ nakresliť piktogram mozgu, bude zastupovať kognitívnu oblasť reflexie.

b) Na záver každého dňa bude každý žiak v grafe vyznačovať svoj piktogram, ktorý musí používať počas celého týždňa. Každý deň zaznamenávať odlišnou farbou.

2.2 Druhý deň

Téma : Odvetvia práva - trestné právo

Metóda: skupinová práca, diskusia

Tematický blok:

Ciele: a) vyjadriť základné pojmy trestného práva (priestupok, trestný čin)

b) vymedziť rozdiel medzi priestupkom a trestným činom

c) uviesť príklady priestupku a trestných činov

Metóda : skupinová práca, diskusia, hra na rozdelenie do skupín

Pomôcky: veľký hárok papiera, rôznofarebné zvýrazovače, pracovný list pre každého študenta.

1.Rozdelenie do skupín: Hra na molekuly: Žiaci sa pohybujú po miestnosti na základe pokynov : pomaly , rýchlo, skokom znožmo alebo na jednej nohe... zároveň na základe počutého čísla vytvárajú dvojice, trojice Hru ukončiť v momente, keď budeme mať vytvorené štyri rodovo zmiešané skupiny.

2. Aktivita: Skutok

a) Učiteľ oboznámi žiakov so základnými znakmi priestupku a trestného činu, ako aj s inými druhmi protiprávneho konania (Hrubala,1998, s 7,22).

b) Práca v skupinách: každá skupina sa oboznámi so skutkami uvedenými na pracovnom liste (Hrubala,1998, s 7,22). Na základe diskusie v skupine žiaci rozhodnú, ktoré skutky sú podľa ich názoru trestnými činmi, priestupkami, a ktoré prípadne nie sú protiprávne.Výsledok zapíšu do tabuľky na pracovnom liste (príloha 5).Žiaci po diskusii v skupine zaradia skutky aj podľa závažnosti od najmenej závažných po najzávažnejšie, svoje poradie odôvodnia pri prezentácii výsledkov práce skupiny. Oboznámenie s výsledkami práce jednotlivých skupín zaznamenáva učiteľ na veľký hárok papiera. Zaznamenané výsledky zhodnotí na základe platného práva.

3. Spätná väzba:

a) Koľko skutkov v pracovnom liste platné právo označuje za priestupok, trestný čin a za legálne konanie?

b) Čo rozumiete pod pojmom „spoločenská nebezpečnosť“ ?

c) Aký je vzťah medzi pojmom „spoločenská nebezpečnosť“ a trestným právom?

d) Čo sa stane, ak by trestné právo neakceptovalo tento pojem?

Prestávka : 10 minút

Tematický blok:

- Ciele: a) uvedomiť si práva a povinnosti jednotlivými orgánov a osôb v trestnom konaní
b) vymedziť vlastnosti potrebné na výkon týchto osôb

Metóda : skupinová práca, diskusia, icebreakers

Pomôcky: veľký hárok papiera, rôznofarebné zvýrazovače, pracovný list pre každého študenta

1. Icebreakers a rozdelenie do skupín: Žiaci v tichosti vytvárajú útvary na základe pokynov: Vytvorte abecedný zástup na základe mena, vytvorte skupiny na základe farby očí: tmavé a svetlé, vytvorte zástup na základe dĺžky vlasov - od najkratších po najdlhšie. Posledný útvar rozpočítaním rozdeliť na päť skupín.

2. Aktivita: Kartičky

Každá skupina si vylosuje jednu z kartičiek: policajt, vyšetrovateľ, prokurátor, obhajca, súd. Každá skupina pracuje s rovnakým počtom lístočkov, na ktorých sú uvedené informácie súvisiace s činnosťou orgánov a osôb v trestnom konaní (Debrečéniová, 2001, s 9-10). Na základe diskusie v skupine žiaci rozhodnú, ktoré lístočky priradia ku svojej kartičke. Oboznámenie s výsledkami práce jednotlivých skupín zaznamenáva učiteľ na veľký hárok papiera. Zaznamenané výsledky učiteľ zhodnotí, v prípade potreby opraví. Žiaci v skupinách ku svojmu povolaniu uvedenému na kartičke priradia tri vlastnosti, ktoré by tieto osoby mali mať. Oboznámenie s výsledkami práce jednotlivých skupín zaznamenáva učiteľ na veľký hárok papiera.

3. Spätná väzba:

- a) Čo je úlohou policajta v trestnom práve ?
- b) Čo je úlohou vyšetrovateľa v trestnom práve?
- c) Čo je úlohou prokurátora v trestnom práve?
- e) Čo je úlohou obhajcu v trestnom práve?
- f) Čo je úlohou sudcu v trestnom práve?
- g) Čo je príkladom nezávislosti a nestrannosti orgánov osôb v trestnom konaní?
- d) Čo by sa stalo, keby orgány a osoby v trestnom konaní neboli nezávislé a nestranné?

Prestávka: 10 minút

Vyučovacia hodina:

1. Aktivita: Beseda

Beseda s pracovníkom Policajného zboru Slovenskej republiky alebo Mestskej polície. Z organizačného hľadiska sa skupiny zlúčili do pôvodných kmeňových tried a v rozvrhu mali vymenené poradie činnosti počas dňa.

2. Reflexia druhého dňa: vizualizácia prostredníctvom grafu, použiť odlišnú farbu od predchádzajúceho dňa – žiaci používajú len túto farbu.

2.3 Tretí deň

Téma: Trestné právo

Metóda: exkurzia, prednáška, beseda

1. Aktivita : Talár

Žiaci sa zúčastnili súdneho pojednávania na Okresnom súde v Martine. Mali možnosť konfrontácie svojich vedomostí so súdnou praxou. Žiaci sa zúčastnili súdneho pojednávania, kde rozhodoval senát, ale aj samosudca. Počas dňa boli žiaci prítomní na dvoch súdnych pojednávaniach v jednej súdnej sieni. Prvému pojednávaniu predchádzala prednáška o súdnom systéme Slovenskej republiky, prednášajúcim bol predseda senátu. Po druhom súdnom pojednávaní bezprostredne nasledovala beseda s predsedajúcim sudcom a prokurátorom jednotlivých súdnych pojednávaní.

2.4 Štvrtý deň

Téma: Vecné právo, Trestné právo

Metóda: skupinová práca, beseda

Tematický blok:

1. Reflexia tretieho dňa: vizualizácia prostredníctvom grafu, použiť odlišnú farbu od predchádzajúceho dňa - žiaci používajú len túto farbu.

2. Aktivita : Ostrov snov

- Ciele: a) naučiť sa základné pojmy súvisiace s vlastníctvom
b) uviesť príklady na rôzne spôsoby získavania vlastníctva
c) roztriediť vlastníctvo na hnutel'ný a nehnuteľný majetok

Metóda : skupinová práca, diskusia

Pomôcky: pre každú skupinu veľký hárok papiera a rôznofarebné zvýrazovače, farby, pastelky nožnice, pracovné listy pre každého žiaka

Práca v skupinách: Žiaci sa do 5 skupín rozdelia na základe vlastného rozhodnutia. Každá skupina nakreslí na hárok papiera predstavu o svojej budúcnosti (čo by chceli mať, čo by chceli robiť ...) a kreslenie svojho ostrova snov (má 10 minút). Oboznámenie s výsledkami práce skupín učiteľ zaznamenáva na čistý hárok papiera v skrátenej podobe napríklad: rodina, deti, dom, ostrov, osobný počítač, peniaze, kaviareň

Na základe diskusie v skupine žiaci napíšu na papier, akým spôsobom môže človek získať, to čo nakreslili a kto tieto veci môže vlastniť. Výsledky práce skupín učiteľ zaznamená na papier. Učiteľ oboznámi žiakov so základnými pojmami súvisiacimi s vlastníctvom (Briestenský, 1999, s 16 - 18, 20-21, 24-26, 28-30, 30-32).

Každému žiakovi dať pracovný list.

Spätná väzba: Spoločná práca na dopĺňaní pracovného listu žiakov (príloha 6 – prvá časť - označené kurzívou).

Prestávka: 10 minút

Vyučovacia hodina:

Ciele: a) naučiť sa základné pojmy v oblasti bezpodielového spoluvlastníctva
b) uviesť príklady rozdelenia vlastníctva pri zániku bezpodielového vlastníctva
c) porozumieť významu pojmu neoopomenuteľná osoba
d) ilustrovať pojmy bezpodielového spoluvlastníctva a neoopomenuteľná osoba na procese dedenia zo zákona

Metóda : skupinová práca, diskusia

Pomôcky: pre každú skupinu veľký hárok papiera, farby, pastelky, nožnice, rôznofarebné zvýrazňovač a pracovné listy pre každého žiaka

1. Aktivita : Moje - tvoje

Metóda : skupinová práca, diskusia, icebreakers

Pomôcky: hárky papiera s výsledkom práce na aktivite Ostrov snov, nožnice, pracovné listy pre každého žiaka

Icebreakers : Hra na evolučný vývoj. Žiaci sa pohybujú po miestnosti na základe pokynov, nerozprávajú, ale vydávajú zvuky typické pre zobrazovaný „evolučný stupeň vývoja“: Kuriatko - podrep - zvuk: píp - píp. Žiaci sa pohybujú po miestnosti ako kuriatka, keď sa stretnú dva rovnaké vývojové stupne pokračujú hrou strihanie (nožnice, kameň, papier), víťaz hry strihania sa mení na druhý vývojový stupeň . Šimpanz – skákanie v podrepe – zvuk: uu –uu. Keď sa stretnú dva rovnaké vývojové stupne pokračujú hrou strihanie. Víťaz hry strihanie z pozície šimpanz ostáva stáť namiesto ako človek. Hra končí v momente, keď už väčšina žiakov stojí namiesto.

Práca v skupinách, žiaci pracujú v pôvodných skupinách z aktivity Ostrov snov: Úlohou žiakov v skupine je rozdeliť si veci z „Ostrova snov“, ktorý zaniká a to z akéhokoľvek dôvodu. Rozdelenie „majetku“ žiaci uskutočnia v časovom limite troch minút. Výsledky delenia prezentuje každý žiak. Komentuje aj spôsob získania veci pri delení : bez dohody, dohoda, strihanie, trhanie...

Reflexia:

- Ako ste sa cítili pri delení?
- Ste spokojní s tým, čo ste získali?
- Chceli by ste niečo, čo teraz po delení vlastní niekto druhý?
- Je to spravodlivé?

Učiteľ oboznámi žiakov s princípmi delenia majetku pri zániku bezpodielového spoluvlastníctva a dedenia majetku zo závetu. (Briestenský, 1999, s 21-23).

Spätná väzba: Spoločná práca na dopĺňaní pracovného listu žiakov (príloha 6- časť Dedenie -označené tučným písmom).

Prestávka: 10 minút

Tematický blok:

Téma: Trestné právo

Metóda: besedy, ukážka práce členov zboru Justičnej stráže

1. Aktivita : Mreže

Žiaci sa v priestoroch školy zúčastnili besedy s mladistvým odsúdeným vo výkone trestu. Na besede bola prítomná psychologička a špeciálny pedagóg z Ústavu na výkon trestu pre mladistvých v Sučanoch. V prípravnej fáze organizovania projektu som v žiadosti o participáciu na projekte uviedla požiadavku na zabezpečenie besedy s mladistvým odsúdeným za trestný čin voči majetku.

2. Aktivita : Ochrana

Druhou aktivitou tematického bloku bola ukážka práce členov zboru Justičnej stráže z Ústavu na výkon trestu pre mladistvých v Sučanoch. Na školskom ihrisku mali žiaci možnosť sledovať prácu psovodov pri ochrane. Súčasťou ich ukážky bol aj výkon práce psovodov pri pokuse o útek. Pri simulácii úteku použili aj výstražnú streľbu so slepými nábojmi (o tomto fakte žiaci neboli vopred informovaní). Po simulácii úteku nasledovala krátka beseda. Na záver aktivity žiaci sledovali prácu psovodov pri vyhľadávaní drogy. Z organizačnej hľadiska skupiny zlúčili do pôvodných kmeňových tried a v rozvrhu mali vymenené poradie činnosti počas dňa.

3. Reflexia štvrtého dňa: vizualizácia prostredníctvom grafu, použiť odlišnú farbu od predchádzajúceho dňa – žiaci používajú len túto farbu.

2.5 Piaty deň

Téma : Rodinné právo

Ciele: naučiť sa základné pojmy súvisiace so vznikom manželstva

Metóda: skupinová práca, brianwrieting, hranie rolí – simulácia, besedy

Vyučovacia hodina:

Inštrukcie: Učiteľ oboznámi žiakov s obsahom a organizáciou posledného dňa .

Skupinová práca : Na základe diskusie jeden zo skupiny (rozdelenie do skupín z prvého dňa) matrikár, recitátor a sobášiaci v skrátenej podobe informuje ostatných o výsledkoch domácej práce skupiny. Pôvodné skupiny na základe vzájomnej dohody určia 2 žiakov, ktorí budú na konci dňa hrať príslušné role. Potom urobiť výber žiakov do ostatných rolí: novomanželia, svedkovia, rodičia sa realizuje na základe losovania alebo slobodnej voľby. Vzhľadom na vek žiakov a obsah role, môže vzniknúť situácia počiatočného ostychu. V prípade, že zostane niektorá rola neobsadená je nutná citlivá intervencia zo strany učiteľa.

Prestávka: 10 minút

Tematický blok:

Ciele: a) naučiť sa základné pojmy všeobecné podmienky vzniku manželstva

b) rozoznať spôsoby vzniku manželstva

c) ilustrovať prekážky v uzavretí manželstva

Metódy: skupinová práca, icebreakers, diskusia, hranie rolí , simulácia, diskusia

Pomôcky: papiere na písanie príbehu, sála s CD prehrávačom alebo klavírom

1. Aktivita: Príbeh lásky

Icebreakers a rozdelenie do skupín: Žiaci (okrem dvojíc matrikár, sobášiaci, recitátor) si vylosujú kartičky s postavami otec, mama, dcéra, syn. Role predstavujú „rodinu“ z ríše zvierat: pes, maška, ovca, koza. Dvojice matrikár, sobášiaci, recitátori si losujú kartičky s postavami vodič, sprievodca s pridelením k príslušným zvieracím rodinám. Úlohou žiakov je zoskupiť sa do skupín bez slov. Rodiny sa hľadajú na základe zvukov svojej príslušnej rodiny. Rodiny sa musia posadiť do dopravného prostriedku (stoličku), ktorý je určený pre ich rodinu. Identifikácia dopravných prostriedkov a rodín na základe zvukov. V dopravnom prostriedku musia sedieť v poradí vodič, otec, mama, syn, dcéra, sprievodca. Sedia si navzájom na kolenách. Vzniknú štyri skupiny, z ktorých vyčleníme vodičov a sprievodcov, čím nám vznikne piata skupina.

Práca 1 - 4 skupiny :

Každá skupina má za úlohu napísať jednej zo štyroch vopred určených dvojích príbehu:

1.

ON : 23-ročný mladík, čerstvý absolvent VŠ, ONA : 42-ročná, sestra jeho matky

2.

ON : 43-ročný, jej adoptívny otec, rozvedený s jej matkou, nežijú spolu, ONA : 19-ročná

3.

ON : 24-ročný, slobodný podnikateľ, ONA : 17-ročná, tehotná

4.

ON : 31-ročný, štátny príslušník Spojených Arabských Emirátov, ženatý, ONA : 28-ročná Slovenka (Debrecéniová, 2002, s 10)

Charakteristiky hlavných postáv príbehu si losujú.. Žiaci si pri písaní príbehomôžu vybrať z nasledujúcich troch žánrov: 1. americká lovestory, 2. rozprávka, 3. slovenská realita. Svoj výber ostatným neprezerá.

Práca piatej skupiny:

Žiaci pripravujú realizáciu hrania rolí na aktivitu Sobáš. Rozdelia si úlohy v rámci jednotlivých rolí : Matrikár: a) koordinátor svadobného obradu, b) hudba. Recitátor: a) poézia v časti príhovoru snúbencom, b) poézia v časti príhovoru novomanželom, Sobášiaci: a) príhovor snúbencom, b) príhovor novomanželom. Pracujú v sále, kde sa uskutoční hranie rolí. Koordinujú svoju prácu na základe scenára (príloha 1).

Každá zo skupín 1 - 4 prezentuje svoj príbeh lásky. Ostatní, vrátane piatej skupiny, hádajú žáner, ktorú si skupina vybrala.

Spätná väzba: formou diskusie

-Ktoré dvojice z príbehov lásky by mohli v skutočnosti uzavrieť manželstvo? (Debrecéniová, 2002, s 10-11).

Učiteľ oboznámi žiakov s podmienkami uzavretia manželstva v platnom práve. Potom sa opýta:

- Prečo asi zákon neumožňuje uzavrieť manželstvo s najbližšími príbuznými?

- Môže maloleté dievča, ak je tehotné uzavrieť, manželstvo?

- Za akých podmienok môže uzavrieť manželstvo?

- Ktoré ostatné povinnosti a podmienky musia partneri splniť predtým ako uzavrujú manželstvo?
- Ktoré spôsoby aktu uzavretia manželstva poznáte?

Piata skupina oboznámi ostatných s konkrétnymi krokmi hrania rolí aktivity Sobáš.

Prestávka: 20 - 30 minút

Vyučovacia hodina

Metódy: beseda, hranie rolí

Aktivita : Sľub

Žiaci sa v pôvodných kmeňových triedach zúčastnili besedy s kaplánom Farského úradu Kostola sv. Martina v Martine. Žiaci boli oboznámení s podmienkami uzavretia manželstva na základe cirkevného obradu. Súčasťou besedy bola ukážka uzavretia manželstva obradu, ktorú spolu so žiakmi „zinscenoval“ kaplán.

Prestávka: 10 minút

Vyučovacia hodina

Metódy: simulácia, beseda

Pomôcky: sála s CD prehrávačom alebo klavírom

Aktivita: Sobáš

Žiaci prezentujú hranie rolí - simuláciu svadobného obradu v sále, ktorú v predchádzajúcom bloku pripravili skupiny číslo päť (matrikár, recitátor, sobášiaci). V aktivite Sobáš sa uskutočnili po dve simulácie sobášneho obradu v každej kmeňovej triede. Na aktivite bol prítomný sobášiaci poslanec Mestského zastupiteľstva v Martine a členka Zboru pre občianske záležitosti (ktorý pracuje pri Matričnom úrade v Martine), ktorí zhodnotili jednotlivé prezentácie simulácií svadobného obradu, potom nasledovala beseda. Z organizačného hľadiska sa skupiny zlúčili do pôvodných kmeňových tried a v rozvrhu mali vymenené poradie činnosti počas dňa.

Reflexia

Reflexia na celý týždeň metódou brianwrietingu. Žiaci si medzi sebou posúvajú dva papiere s nadpismi 1. Čo ma mi páčilo..., 2. Čo by som zmenil... Papiere reflexie sú poskladané do formy harmonika tak, že je stále viditeľný nadpis. Žiaci po zaznamenaní svojej výpovede, preložia papier tak, že je stále viditeľný len nadpis.

Na záver žiaci uskutočnia reflexiu piateho dňa: vizualizáciou prostredníctvom grafu, použiť odlišnú farbu od predchádzajúcich dní – žiaci používajú len túto farbu.

3 REFLEXIA

Edukačný týždenný program právnej výchovy na našej škole má niekoľkoročnú tradíciu. Stretáva sa s pozitívnym ohlasom žiakov ako aj pedagogického zboru. Napomáha zvyšovať právne vedomie žiakov našej školy. Vede ich k samostatnosti, k práci v kolektíve, k spolupráci pri hľadaní najvýhodnejších riešení. Obsah práva predmetu občianska výchova musí reagovať na neustále zmeny platného práva SR, preto i z tohto dôvodu musí byť reflexia na realizovaný program vo väčšej miere zameraná na afektívnu zložku reflexie.

Na základe uvedených skutočností, reflexiu v rámci realizácie programu uskutočňujem v troch rovinách:

Zúčastnení pedagógovia na programe:

Edukačný týždenný program právnej výchovy umožňuje participáciu pedagógov bez aprobácie OBN. Z tohto dôvodu musí byť na záver každého dňa programu realizovaná reflexia všetkých zúčastnených pedagógov. Na základe mojej reálnej pedagogickej skúsenosti s týmto programom môžem konštatovať, že edukačný týždenný program právnej výchovy:

- pre učiteľov (bez aprobácie OBN) predstavuje pochopenie aspektov práva
- v pedagogickej praxi umožňuje zažiť reálne „spojenie“ vlastného predmetu s OBN
- pre zúčastnených učiteľov na programe vnímanie žiaka bez nálepkovania v rámci vlastného vyučovacieho predmetu

Každodenná reflexia v rámci realizovaného dňa programu:

Vizualizácia reflexie prostredníctvom zaznamenávania vlastných pyktogramov na graf:

- každodenná reflexia umožňuje žiakovi uvedomiť si spôsob poznávania, vnímanie seba samého v rámci práce v skupine a v teame
- každodenná reflexia umožňuje učiteľovi zhodnotiť svoju pedagogickú skúsenosť v rámci zážitkového učenia
- komparácia jednotlivých dní umožňuje učiteľovi OBN v nasledujúcom vyučovacom procese čo najefektívnejší výber didaktických a metodických postupov vo vyučovacom procese v danej triede

Reflexia žiaka - písomná anketa (Realizovaný edukačný týždenný program za obdobie dvoch rokov prostredníctvom ankety hodnotilo 124 žiakov). Spätnú väzbu za celý týždenný program realizujem nasledujúci týždeň po skončení programu v rámci „riadneho“ vyučovacieho procesu, prostredníctvom ankety. V ankete žiaci odpovedajú na 7 otázok. Prvá otázka má charakter rodovej identifikácie. Obsahom ostatných otázok sú používané metódy vyučovania v programe. Jednotlivé dni a metódy žiaci hodnotia škálou 1 - 5, pričom 1 bola najväčšia hodnota a 5 predstavuje najnižšiu hodnotu (anketu uvádzam v prílohe 7). Žiaci v prvej otázke hodnotia jednotlivé dni projektu. Deň hodnotia ako celok, v podstate ide o afektívnu oblasť vyučovacieho procesu. Z pohľadu žiakov je najlepšie hodnotený štvrtý deň v rámci ktorého absolvujú besedu s mládežou odsúdeným a ukážku práce justičnej stráže (+ ukážka práce psovoda pri vyhľadávaní nezákonných látok). Najčastejšou organizačnou formou práce žiakov v programe je práca v skupinách, pričom žiaci pracovali na princípe kooperatívnej metódy. Zaujímalo ma, ktorý postup kooperácie žiaci využívali: na základe ankety z posledných dvoch rokov realizácie programu môžem konštatovať, že: 77% žiakov pracovalo na princípe dohody, pričom rozdiel medzi chlapcami a dievčatami bol len 0,80%. Edukačný týždenný

program právnej výchovy sa stal súčasťou vyučovacieho procesu na našej škole, preto je dôležité, aby bol pre žiakov prítiažlivý, zaujímavý a aby zohľadňoval i očakávania žiakov. Preto ma zaujímal názor žiakov na prípadné možnosti doplnenia aktivít v programe. Z ponúkaných aktivít (exkurzia, beseda, simulácia, icebreakers) sa žiaci mali rozhodnúť pre dve možnosti. Z odpovedí vyplýva, že všetci žiaci by doplnili icebreakers. Najmenší záujem prejavili o besedu rovnako 3,23% dievčat i chlapcov. Nadpolovičná väčšina žiakov (56,00%) zvolila simuláciu a 60% žiakov bolo za exkurziu. Výsledky odpovedí korešpondujú aj s hodnotením jednotlivých dní: exkurzia (aktivita talár) sa realizovala v rámci tretieho

dňa, ktorý bol jedným z najúspešnejších dní. Prvok činnostného vyučovania v programe zastupovali aktivity: Talár (účasť žiakov na súdnom pojednávaní) a Ochrana (ukážka práce Justičnej stráže). Žiaci 187-krát použili najvyššiu hodnotu 1. Aktivita Ochrana získala u chlapcov 45,16% a aktivita Talár 37,10%. Poradie záujmu dievčat sa oproti poradiu chlapcov nezmenilo, percento záujmu je o niečo nižšie: 39,52% aktivita Ochrana a 37,10% aktivita Talár. Výsledky odpovedí korešpondujú s poradím hodnotenia dní projektu, kde prvé miesto v hodnotení získal štvrtý deň, ktorý obsahoval aj spomínanú aktivitu Ochrana. Z ponúkanej hodnotovej škály žiaci ani jedenkrát nepoužili stupeň 4 a 5. Stupeň 3 z hodnotovej škály využili len 2 dievčatá pri aktivite Ochrana. Besedy s rôznym obsahom v programe zastupovali „klasické metódy vyučovania“ Najlepšie hodnotenie získali aktivity Mreže (beseda s mladistvým odsúdeným): 68,55% stupeň hodnotenia 1 a aktivita Beseda (beseda s príslušníkom Policajného zboru): 53,23% stupeň hodnotenia 1. Celú škálu hodnotenia využili chlapci i dievčatá len pri aktivite Sľub (beseda s kaplánom Farnosti sv. Martina), pričom rozdiel medzi hodnotením chlapcov a dievčat v 5 stupni predstavuje 9 hlasov, pri najlepšom hodnotení bol rozdiel medzi dievčatami a chlapcami zastúpený tiež 9 hlasmi. V štruktúre aktivít Postava, Moje - tvoje, Ostrov snov, Sobáš, Príbeh, Skutok bol zakomponovaný pre žiakov obsah nového učiva, ktorý sa učili modrenými učebnými metódami a formami. Celú škálu hodnotenia použili chlapci i dievčatá len pri aktivite Postava (práca so Všeobecnou deklaráciou ľudských práv a Ústavou Slovenskej republiky). Aritmetický rozdiel medzi najhorším a najlepším hodnotením bol pri tejto aktivite u chlapcov i dievčat rovnaký: 1,61%. Pri ostatných aktivitách žiaci nepoužili stupeň hodnotenia 5. Aktivita Sobáš (hranie rolí - simulácia sobášneho obradu, aktivitu pripravovali žiaci počas štyroch dní) získala najlepšie hodnotenie u dievčat: 34,68%, ako i u chlapcov 22,58%. Aktivity s obsahom učiva o vlastníctve (Ostrov snov, Moje - tvoje) boli hodnotené v rozpätí 1 - 3, pričom každý stupeň bol v hodnotení zastúpený pomerne rovnomerne. Výnimkou bolo len hodnotenie zo strany dievčat pri aktivite Moje - tvoje: 4,84% stupňom tri. Aktivita Skutok (oblasť trestného práva: posudzovanie činov) bola lepšie hodnotená zo strany chlapcov na stupni 1 a 2, rozdiel na stupni 3 je minimálny. Aktivita Príbeh (oblasť rodinného práva - napísanie príbehu končiaceho svadbou) hodnotili chlapci najviac stupňom 3: 26,61% a naopak dievčatá hodnotili najviac stupňom 1: 19,35%. Žiacke odpovede na túto otázku potvrdzujú fakt, že nie každý obsah učiva sa dá učiť prostredníctvom zážitku, činnosti.

ZÁVER

Edukačný týždenný program právnej výchovy ponúka celostné poznanie v kontexte ŠVP.

Na jednej strane ide jednoznačne o efektívny spôsob vzdelávania, pri ktorom je možné uplatňovať celý rad progresívnych didaktických metód. Ich nezanedbateľným pozitívom je, že prekračujú rámec jednotlivých predmetov a umožňujú vo vysokej miere využívať medzipredmetové vzťahy (príkladom môže byť slovenský jazyk a hudobná výchova a to konkrétne realizácia hrania rolí v aktivite Sobáš - slávnostný príhovor sobášiaceho, poézia a hudba ako súčasť aktu uzavretia manželstva). Takýmto spôsobom sa otvárajú možnosti pre rozvoj systému integrovaného poznania. Tým, že umožňujú získané poznatky prakticky využívať, pomáhajú uvedomovať si význam poznania, čo pôsobí ako silný motivačný moment. Realizácia edukačného týždenného programu právnej výchovy súvisí s mimoškolskou skutočnosťou, to znamená pozývať odborníkov do školy alebo ísť so žiakmi do ich reálneho pracovného prostredia. V týždni právnej výchovy mimoškolskú skutočnosť s obsahom trestného práva predstavovali besedy a účasť na súdnom pojednávaní. Beseda a účasť na súdnom pojednávaní poskytuje možnosť uvedomovania si vzájomnej súvislosti javov a procesov, čo sa tak postupne stáva predpokladom chápania ich príčin a dôsledkov, a tým aj základom pre rozvoj tvorivého myslenia a schopnosti kreatívne riešiť problémy.

Na strane druhej edukačný týždeň otvára priestor pre individuálne záujmy a schopnosti žiakov a umožňuje rozvíjať práve tie schopnosti, na ktoré v rámci bežného vyučovania v predmete občianska náuka nie je čas a priestor. Ide najmä o schopnosť aktívne, samostatne a tvorivo riešiť problémy a vďaka skupinovej práci, ktorú preferuje tento týždenný program, aj schopnosť formulovať a presadzovať svoj názor, ale aj kooperovať a prispôbovať sa. Práca v skupinách učí žiakov s rozdielnymi schopnosťami efektívne spolupracovať a komunikovať. Žiaci sa lepšie spoznávajú, učia sa tolerancii, nachádzajú nové priateľské väzby založené na spoločných záujmoch. Keďže dôležitou súčasťou skupinovej práce je prezentácia, žiaci sa učia aj vystupovať, diskutovať a argumentovať.

Pozitíva edukačného týždenného programu právnej výchovy sú zjavné a tak najčastejším argumentom kritikov je, že žiaci sa len hrajú a neučia sa. Hra však vytvára atmosféru, že žiaci sa cítia zaangažovaní a slobodní. Súčasne je najprirodzenejším prostredím pre tvorivé rozvíjanie skúsenosti. Žiak nachádza zmysel poznania a vzdelania, nachádza sám seba, svoje možnosti, svoju hodnotu a sebadôveru, čo tvorí základ jeho úspešného uplatnenia sa v budúcom živote.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ZDROJOV

1. BAJTOŠ, Ján, 2003. Teória a prax didaktiky. Žilina: EDIS, 2003. ISBN 80-8070-130-X, 384 s.
2. BRIESTENSKÝ, Ladislav, 1999. Občianske právo. Bratislava: Jaspis, 1999. ISBN 80-85576-22-8, s.16-18, 20-26, 28-30, 30-32.
3. DEBRECÉNI OVÁ, Janka, 2001. Právo na každý deň. Metodická príručka: II. Trestné právo. Bratislava: Jaspis, 2001. ISBN 80-85576-32-5, s. 9-11.
4. Hry na rozvíjanie hodnotového potenciálu. 1995. Bratislava: Archa, 1995. ISBN 80-7115-105-X, 52 s.
5. HUNTEROVÁ, Madeline, 1999, Účinné vyučovanie v kostce. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-220-3, s. 15, 19.
6. HRUBALA, Ján, 1998, Právo pre každého II. Trestné právo. Bratislava: Jaspis, 1998. ISBN 80-85576-20-1, s. 7, 22.
7. KASÍKOVÁ, Hana, 1997. Kooperatívni učení, kooperatívni škola. Praha: Portál, 1997. ISBN 80-7178-167-3, 152 s.
8. PASCH, Marvin, 1998. Od vzdelávacieho programu k vyučovacím hodinám. Praha: Portál, 1998. ISBN 80-7178-127-4, s. 56
9. PETLÁK, Erich, 1997. Všeobecná didaktika. Bratislava: IRIS, 1997. ISBN 80-88778-49-2, s. 63.
10. PETTY, Geoffrey, 1996. Moderní vyučování. Praha: Portál, 1996. ISBN 80-7178-070-7, s. 303.
11. PRŮCHA, Jan, 2002. Moderní pedagogika. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7367-047-X, s. 236-237.
12. RŮCHA, Jan, 1995. Pedagogický slovník. Praha: Portál, 1995. ISBN 80-7178-029-4, s. 34, 106.
13. Prvé kroky – metodická príručka pre výchovu k ľudským právam. 1998. Bratislava: Nadácia Milana Šimečku, 1998. ISBN 80-967588-3-7 s. 162-164.
14. SILBERMAN, Mel, 1997. 101 metod pro aktivní výcvik a vyučování. Praha: Portál, 1997. ISBN 80-7178-124-X, 311 s.
15. TUREK, Ivan, 2008. Didaktika. Bratislava: IURA, 2008. ISBN 978-80-8078-198-9, 595 s.
16. TUREK, Ivan, 2005. Inovácie v didaktike. Bratislava: MPC, 2005. ISBN 80-8052-230-8, s. 199.
17. TUREK, Ivan, 1997. Zvyšovanie efektívnosti vyučovania. Bratislava: MPC, 1997. ISBN 80-88796-49-0, s. 27, 67.
18. ÚSTAVA SLOVENSKEJ REPUBLIKY, 2007. Bratislava: Nová práca, 2007. ISBN 978-80-88929-94-9, 104 s.
19. ZELINA, Miron, 2000. Alternatívne školstvo. Bratislava: IRIS, 2000. ISBN 80-88778-98-0, 255 s.

Internetové zdroje

20. Školský zákon. [cit.2009-05-23], Dostupné na:
http://www.gmrsk.sk/dokumenty/legislativa/20080529_NRSR_skolsky_zakon.pdf
21. Štátny vzdelávací program. [cit.2009-05-30], Dostupné na :
<http://www.minedu.sk/index.php?lang=sk&rootId=2588>
21. Školský vzdelávací program. [cit.2009-05-30], Dostupné na :
<http://www.minedu.sk/index.php?lang=sk&rootId=2319>

ZOZNAM PRÍLOH

Príloha 1 Scenár

Príloha 2 Role

Príloha 3 Matrikárka

Príloha 4 Štruktúra príhovoru

Príloha 5 Skutok

Príloha 6 Pracovný list

Príloha 7 Anketa

BODOVÝ SCENÁR SVADOBNEHO OBRADU

Bodový scenár svadobného obradu

1. Matrikárka
2. Svadobný pochod počas vstupu do obradnej miestnosti
3. Zbor pre občianskje záležitosti – báseň, podfarbené hudbou
4. Matrikárka – predstaví snúbencov
5. Svadobný prejav
6. Podpisovanie
7. Prejav manželom
8. Zbor pre občianske záležitosti - báseň

ROZLOSOVANIE HRANIA ROLÍ

Matrikárka	Organizovanie svadobného obradu: Bodový scenár pre všetkých. Scenár matrikárka.
Sobášiaci	Slávnostný príhovor snúbencom. Slávnostný akt uzavretia manželstva. Slávnostný príhovor novomanželom.
Recitátor	Báseň k slávnostnému príhovoru snúbencom. Báseň k slávnostnému príhovoru novomanželom. Výber hudby na celý svadobný obrad

Ženích	Otec ženícha
Nevesta	Matka ženícha
Svedok	Otec nevesty
Svedok	Matka nevesty

M A T R I K Á R K A

Matrikárka: zoradenie svadobčanov
Pokyny svadobčanom

1. Príchod svadobčanov *Hudba: silno*
- svadobný pochod počas vstupu do obradnej miestnosti
2. Zbor pre občianske záležitosti *Hudba: podfarbené*
- báseň č. 1
3. **Matrikárka** *Hudba: podfarbené*
- predstaví snúbencov:

Vážený pán poslanec, predstavujem Vám tu prítomných snúbencov, ktorí sa podali žiadosť o uzavretie manželstva:

Ženích:..... a nevesta:

.....
V žiadosti o uzavretie manželstva snúbenci súhlasne vyhlasujú, že nie sú im známe okolnosti, ktoré by vylučovali uzavretie manželstva, navzájom poznajú svoj zdravotný stav a dohodli sa, že po uzavretí manželstva budú užívať spoločné priezvisko

.....
**Vážený pán poslanec,
prosím Vás o slávnostný príhovor a vykonanie sobášneho obradu.**

4. Svadobný príhovor *Hudba: podfarbené*
- poslanec mestského zastupiteľstva č. 1
5. Manželský sľub *Hudba: ticho*
- poslanec mestského zastupiteľstva č. 1
- výmena prsteňov
6. Podpisovanie *Hudba: podfarbené*
- pokyny: matrikárka
(po podpísovaní príde recitátor s básňou č. 2 – nerecituje!)
7. Príhovor novomanželom *Hudba: podfarbené*
- poslanec mestského zastupiteľstva č. 2
8. Zbor pre občianske záležitosti *Hudba: podfarbené*
- báseň č. 2
9. Gratulácia + za zvukov hudby odchod zo sobášnej miestnosti *Hudba: podfarbené*

ŠTRUKTÚRA SLÁVNOSTNÉHO PRÍHOVORU

Slávnostný príhovor

- monologický rečnícky prejav
- rešpektuje pravidlá rétoriky: oslovenie, úvodné oboznámenie s témou alebo príčinou stretnutia, princíp aktuálnosti, presnosti faktov, poetického vyjadrovania
- štruktúra: oslovenie – v oslovení menujeme najviac 3 skupiny ľudí v poradí, ktoré rešpektuje pravidlá spoločenského styku
 - úvod – oboznámime s podujatím a privítame účastníkov, prípadne vzácných hostí
 - jadro – podrobnejšie analyzujeme situáciu s uvedením faktov, nepoužívame odborné vyjadrovanie ani neznáme či menej známe pojmy
 - záver – zovšeobecnenie udalosti alebo situácie, pohľady do budúcnosti, vyjadrenie želaní alebo prognóz
- mimoslovné prostriedky sa najviac podieľajú na dotvorení textu – pokojná mimika a gestikulácia, primeraná sila hlasu, tempo reči skôr pomalšie, postoj je vzpriamený
- najdôležitejší je kontakt s poslucháčom počas celej slávnostnej reči, očný kontakt, opakované oslovenie poslucháčov alebo hostí
- špecifiká slávnostného príhovoru:
 1. ide o formálny prejav, preto musí byť spisovný a slušný
 2. nepoužívame slangové, hovorové a nárečové slová
 3. neožívujeme prejav vtipom alebo slangom, ak chceme, môžeme použiť vhodný citát
 4. oblečenie musí zodpovedať požiadavkám slušnosti alebo „protokolu“
 5. text musí byť vopred pripravený, nacvičený (písomne pripravený nie na zdrape papiera, ale je nutné rešpektovať pravidlá písomnej komunikácie)
 6. ak chceme použiť multimediálne technológie, musia byť vopred odskúšané
 7. ak pri prejave spolupracujeme s inými rečníkmi, vopred sa s nimi dohodneme na podrobnostiach vystupovania

AKTIVITA SKUTOK

- Milan si pred jazdou na motocykli nedal na hlavu prilbu s odôvodnením, že ide len do vedľajšej ulice za kamarátom.
- Janu nahovorili díleri drog, aby im pomáhala predávať drogy na miestnych diskotékach. Jeden z účastníkov po požití väčšej dávky zomrel.
- Policajt pri nočnej kontrole zastaví vozidlo a vodič je úplne opitý. Pri kontrole dokladov však policajt zistí, že vodič je vplyvný miestny podnikateľ, a preto ho pustí.
- Adriana si pri návšteve zlatníctva, ako jeden z jej spolužiakov ukradol zlatú retiazku. Nechcela mu pred maturitou robiť problémy, a preto nikomu nič nepovedala.
- Na námestí zorganizovali vyznávači bielej rasy demonštráciu, na ktorej skandovali heslá „Cigáni do plynu“.
- Veľká továreň v meste šetrí financie, nenainštaluje účinné filtre a vypúšťa do vzduchu jedovaté látky. Tie nielenže odporne zapáchajú, ale poškodzujú aj zdravie ľudí.
- Richard tesne pred oslavami svojich osemnástich narodenín zoberie otcovi auto, vracia sa na ňom z oslavy kamarátových narodenín, kde vypil asi dva poháre vína. Na ceste zrazil chodca a spôsobil mu otras mozgu s práceneschopnosťou asi dva týždne.
- Fero, vreckový zlodej, v preplnenom autobuse nenápadne vytiahne z vrečka spolucestujúceho peňaženku. Zistí však, že je v nej len 12 korún.
- U Barbory a jej priateľa nájdu policajti dve marihuanové cigarety. Obaja tvrdia, že ich dostali od kamaráta, chceli to len vyskúšať.
- Ján náhodou prechádza okolo skupiny bijúcich sa osôb, ku ktorej sa blížia traja policajti. Jeden z nich zakričí aj na Jána, aby zostal stáť, on sa však zľakne, neposlúchne a začne utekať.

	Trestný čin	Priestupok	Legálne konanie
Milan			
Jana			
Policajt			
Adriana			
Demonštrácia			
Továreň			
Richard			
Fero			
Barbora			
Ján			

ANKETA

1. Zakrúžkujte : a) chlapec b) dievča

2. K jednotlivým dňom prirad'te hodnotu zo škály 1 - 5 (1 - najväčšia hodnota a 5 - najnižšiu hodnota).

Jednotlivé dni hodnotíte ako samostatný celok.

1.deň	2.deň	3.deň	4.deň	5.deň

3. Ktorý zo spôsobov práce ste najviac využívali pri práci v skupine?

Zakrúžkujte :

a) presadzovanie sa b) dohoda c) rezignácia

4. Ktorú z ponúknutých aktivít by ste doplnili do projektu ?

Zakrúžkujte dve aktivity:

a) exkurzia b) beseda c) hranie rolí - simulácia d) icebreakers

5. K jednotlivým aktivitám prirad'te hodnotu zo škály 1 - 5 (1 - najväčšia hodnota a 5 - najnižšiu hodnota).

Talár	Ochrana

6. K jednotlivým aktivitám prirad'te hodnotu zo škály 1 - 5 (1 - najväčšia hodnota a 5 - najnižšiu hodnota).

Mreže	Beseda	Sľub

7. K jednotlivým aktivitám prirad'te hodnotu zo škály 1 - 5 (1 - najväčšia hodnota a 5 - najnižšiu hodnota).

Postava	Moje - Tvoje	Ostrov snov	Sobáš	Skutok	Príbeh